

Bokhylla.no – fra perm til perm på skjerm

TEKST: STIG BANG FOTO: KETIL BORN

STIG BANG
Nettformidler, Nasjonalbiblioteket

Da Bokhylla åpna i NBdigital med en startkapital på 10 000 rettighetsbelagte bøker, var det en viktig dag for digital formidling. Det fantes få norske bøker på nett fra før, og så godt som ingen yngre enn 70 år. I Nordområdeprosjektet ble noen hundre nyere bøker lagt ut i fulltekst. Dermed kunne Nasjonalbiblioteket og rettighetshaverne få fakta-kunnskap om brukeratferd og teknologi. Nordområdeprosjektet la grunnlaget for ei digital bokhylle i storskala. Ved utgangen av 2011 vil alle bøkene som ble gitt ut i Norge på 1990-tallet, ligge ute på nett, opp mot 50 000 verker. Dette er unikt, ikke bare i Norge. Det omstridte Google Boksøk lar deg søke i bøker, men viser bare et klipp og peiker deg videre til nettbokhandel eller bibliotek. I Bokhylla kan alle i Norge lese hele boka på skjerm, takket være en avtale mellom Nasjonalbiblioteket og Kopinor.

«Bøker på skjerm?! Kan det bli det samme som ei ekte bok, da?» tenker vi og maner fram soldovne bilder av påskehytta, kakao med krem og årgangs Agatha Christie. Ja takk, begge deler, kanskje? Et blick inn i en vanlig førsteklasse viser at seksåringer lærer bokstaver på tastatur, lærer å lese på skjerm, skriver og lagrer og lærer med en selvfølgelighet som får det til å gå lettere rundt for en mann som har opplevd Norge før TV. Det er så man hører Dylan i det fjerne: «Ei ny tid er i emning.»

Jeg elsker bøker, gjerne i en chesterfieldstol med dekadent hestehårsstopp, leselampe med grønn skjerm og bugnende bokhyller i tungt treverk som klatrer opp mot halvmørket under taket. Jeg liker følelsen av papir under fingrene, lukta av ærverdige

skinnbind og aldeles nytrykte pocketbøker med glørete omslag. Kort sagt, jeg elsker bøker, og hva er nå egentlig ei digital bokhylle?

Ingenting kan erstatte den taktile opplevelsen av «bok», men først og fremst er boka det som huser mellom permene; – innholdet, budskapet, det en forfatter har hatt på hjertet og ønska å formidle på tvers av tid og rom: informasjon, kunnskap, opplevelse. Hva som er bærer av informasjonen, er foranderlig. Forfattere har kommunisert sine tanker til leseren i kileskrift på leirtavler, gudsord på steintavler, hieroglyfer, runestaver, kalveskinn, papyrus. Hver dag ruller barnefamilier og trailersjåfører rundt på veiene med bok på stereoplanet, mens avissalget stuper fordi nyhetene ligger på nett. Budskapet kommer over – høyt og tydelig – uansett informasjonsbærer.

Bokhyller er fulle av muligheter. Hvor deilig er det ikke å leite med fingeren langs hyllekanten, plukke ut ei bok, bla i den, se på innholdsfortegnelsen, lese en passasje her og der, og låne eller kjøpe den. Med ei digital bokhylle får du noe helt nytt i tillegg: ikke bare ei og ei bok, men alle bøkene

samtidig. I NBdigital kan du søke i all tekst og alle metadata i de digitaliserte bøkene. Når Bokhylla er ferdig fylt, betyr det at du søker i 9 millioner boksider i ett søkevindu, pluss alle bøkene som er falt i det fri, og andre materialtyper som radio, film og aviser.

Hvilke sammenhenger kommer vi til å oppdage når vi kan søke i hele 1990-tallets bokproduksjon i Norge: skjønnlitteratur, faglitteratur, lærebøker, kokebøker, kiosklitteratur og lyrikk? Enn når vi sammenholder 1990-tallet med utgivelsene på 1690-, 1790- og 1890-tallet, for de er også med i Bokhylla, med artikler, biografiske opplysninger, utvalgte bøker og forskjellige innganger til materialet.

Jeg kommer aldri til å slutte å elske knitrende boksider og håndfaste bokhyller i mørkt tre, men allerede nå begynner jeg å finne meg svært vel til rette i min virtuelle chesterfield, med skjerm og tastatur og tusenvis av bøker tilgjengelig under fingertuppene.

God bok!

Bokhylla.no – from Cover to Cover on Screen

In April 2007 a pilot scheme, Nordområdene (the Northern regions) was launched, in which the National Library, together with several rights organisations, provided access to a limited number of books and articles on a chosen topic. The aim was to gather information on user behaviour and technology, and to lay the foundation for Bokhylla.no.

In May 2009 the project Bokhylla.no opened at the National Library. Bokhylla (which means bookshelf) contains digitized books from the 1690s, 1790s, 1890s and 1990s. Through an agreement between the National Library and Kopinor (The Copyright Protection Agency) books that are in copyright can be read in full on screen. At the start of Bokhylla.no

there were 10,000 books available. During the project period (until the end of 2011) readers in Norway will have access to 50,000 complete books. Payment for access will not be charged from individual users but covered by the collective agreement which Kopinor has entered into with the National Library on behalf of rights holders. Users will be able to search in the content and the metadata of all books in the program. The 50,000 books add up to approximately 9 million book pages. Will we discover new, unexpected links when we can search all the books that were published in Norway in the 1990s, including literature, non-fiction, textbooks, pulp fiction and poetry?